

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆՈՒՄ

ԿՇԱՐՈՒՆԱԿՎԵՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱԶՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

ՀՀ կառավարությունը հաստատել է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության ներկայացրած երեք որոշումները՝ ընթացիկ տարվա գարնանացանի համար գարու, եգիպտացորենի, առվույրի և կորնզանի արտադրության զարգացման, գյուղատնտեսական աշխատանքների համար մատչելի գներով ազդարարական, ֆոսֆորական և կալիումական պարարտանյութերի և դիզելային վառելանյութի ձեռքբերման նպատակով պետական աջակցության ծրագրերը հաստատելու մասին:

Գյուղատնտեսական աշխատանքների իրականացման գործում հողօգտագործողներին աջակցելու նպատակով՝ շուրջ երեք տարի հաջողությամբ իրականացվում են սերմնաբուծության և սերմնաբուծության, ինչպես նաև դիզելային վառելանյութի և ազդարարական պարարտանյութի մատչելի գներով ձեռքբերման պետական աջակցության ծրագրերը:

Ծրագրերի արդյունավետությունը և շարունակականությունն ապահովելու, ինչպես նաև 2014 թվականի գարնանացանի աշխատանքների իրականացման գործում հողօգտագործողներին աջակցություն ցուցաբերելու նպատակով, որոշվել է՝

• սերմացուների նկատմամբ պահանջարկը բավարարելու մասով՝ արտերկրից ձեռք բերել 1978,7 տոննա գարնանացանի գարու առաջին վերարտադրության, 168,35 տոննա կապույտ առվույրի, 189,96 տոննա կորնզանի և 23,44 տոննա եգիպտացորենի սերմացուներ, իսկ տեղական սերմ արտադրողներից՝ 150 տոննա էլիտային վերարտադրության գարնանացանի գարու սերմացու, որոնց տրամադրումը կատարվելու է 1 կգ-ի համար սահմանված հետևյալ գներով՝ գարի՝ 200 դրամ, առվույր՝ 1500 դրամ, կորնզան՝ 370 դրամ, եգիպտացորեն՝ 350 դրամ /այս գները շուկայականից ցածր են 30-50%- ով/:

Արթուր Գևորգյան

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՐԳՅՈՒՆԱԿՎԵՏ ՇԱՆԴԻՊՈՒՄ

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարար Սերգո Կարապետյանն ընդունել է Հայաստանի Հանրապետությունում Ֆրանսիայի Հանրապետության արտակարգ և լիազոր դեսպան Անրի Ռենոյին:

Ողջունելով հյուրին՝ նախարարն անդրադարձել է գյուղատնտեսության բնագավառում հայ-ֆրանսիական հարաբերությունների զարգացմանն ու դրանք խորացնելու անհրաժեշտությանը:

Շնորհակալություն հայտնելով ընդունելության համար, դեսպան Ռենոն իրապետական է համարել համագործակցությունն ավելի բարձր հիմքերի վրա դնելու հնարավորությունը: Ֆրանսիայի Նախագահ Ֆ. Օլանդի Հայաստանի Հանրապետություն նախատեսվող այցի շրջանակներում, դեսպանը Ս. Կարապետյանին է փոխանցել Ֆրանսիայի գյուղատնտեսության նախարար Ս. Լե Ֆոլի Ֆրանսիա այցելելու հրավերը: Նա նշել է, որ կայանալիք հանդիպումը հնարավորություն կտա առավել մանրամասն քննարկելու և նախանշելու գյուղատնտեսության բնագավառում հայ-ֆրանսիական համագործակցության ուղղությունները, որոնք կարող են ընդգրկվել Հայաստանի և Ֆրանսիայի հանրապետությունների նախագահների հանդիպման օրակարգում:

Նախարարը շնորհակալություն է հայտնել հրավերի համար և խոստացել, սեղմ ժամանակահատվածում, ներկայացնել առաջարկություն՝ այցի հնարավոր ժամկետների և նախատեսվող հանդիպումների վերաբերյալ:

Դեսպանը հետաքրքրվել է նաև խաղողի և գինու միջազգային կազմակերպությանը (OIV) ՀՀ անդամակցության գործընթացով: Ի պատասխան՝ նախարարը հայտնել է, որ փաստաթուղթը գտնվում է ՀՀ ներպետական ընթացակարգերի փուլում, և անդամակցության հայտը շուտով կներկայացվի կազմակերպության գլխավոր փոխնախագահին:

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի դեռևս անցյալ տարվա առաջարկին ի պատասխան՝ դեսպան Ռենոն առաջարկել է աշխատել Հայաստանում կազմակերպել սեմինար՝ գյուղատնտեսության զարգացման ֆրանսիական մոդելը՝ ըստ զարգացման փուլերի, ներկայացնելու և, ըստ այդմ, մասնագիտական խորհրդատվություն տրամադրելու նպատակով:

Ս. Կարապետյանը պարտավորվել է հայտնել այդ միջոցառմանը հրավիրել նաև Ֆրանսիայի գյուղատնտեսության նախարարի գլխավորած պատվիրակությանը:

ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ ՈԼՈՐՏՈՒՄ

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարար Սերգո Կարապետյանն ընդունել է Հայաստանի Հանրապետությունում Ռումինիայի նորանշանակ արտակարգ և լիազոր դեսպան Սորին Վասիլեին:

Շնորհավորելով նրան պատասխանատու պաշտոնում նշանակվելու կապակցությամբ՝ նախարարն անդրադարձել է Հայաստանի գյուղատնտեսության ոլորտում առկա զարգացումներին, ներկայացրել գյուղում իրականացվող պետական օժանդակության ծրագրերը: Ոլորտի առաջնահերթությունների շարքում նախարարը հիշատակել է նաև հողերի լիարժեք և արդյունավետ մշակման, գյուղատնտեսական կոոպերացիայի համակարգի ներդրման, սննդամթերքի անվտանգության կարողությունների ուժեղացման, անասնաբուծության և տոհմային գործի բարելավման, սերմնաբուծության զարգացման հարցերը:

Շնորհակալություն հայտնելով ընդունելության համար՝ դեսպան Վասիլեն պարտավորվել է հայտնել աջակցել Հայաստանի և Ռումինիայի գյուղատնտեսության նախարարությունների միջև կապերի զարգացմանը:

Հանդիպման ավարտին, դեսպանը ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարին է փոխանցել Ռումինիայի գյուղատնտեսության և գյուղի զարգացման նախարար Դ. Կոնստանտինի 2014 թվականի ապրիլի 1-4-ը Բուխարեստում կայանալիք ՄԱԿ-ի պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպության /ՊԳԿ/ եվրոպական տարածաշրջանային 29-րդ համաժողովին և ՊԳԿ-ի գյուղատնտեսության եվրոպական հանձնաժողովի 38-րդ նստաշրջանին մասնակցելու հրավերը:

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԱՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶ

ՀՀ փոխվարչապետ, տարածքային կառավարման նախարար Արմեն Գևորգյանը Սյունիքի մարզ կատարած աշխատանքային այցը սկսել է Սիսիանի տարածաշրջանից:

Գորայք համայնքում փոխվարչապետը խորհրդակցություն է անցկացրել Սյունիքի և Վայոց ձորի մարզպետներ Վահե Հակոբյանի ու Էդգար Ղազարյանի, Զերմուկ և Գորայք համայնքների ղեկավարների, ինչպես նաև «Գեոթիմ» ընկերության պատասխանատուների մասնակցությամբ:

Ծղուկ համայնքում փոխվարչապետն այցելել է «Բորիսովկա» կաթի վերամշակման ընկերություն, ծանոթացել արտադրական հզորություններին ու պայմաններին: Ընկերությունը ոչ միայն բարելավել է արտադրական պայմաններն, այլև կառուցել է նոր արտադրամասեր՝ ընդլայնելով արտադրության ծավալները: Ընկերությունը ներկայումս համագործակցում է ավելի քան 100 գյուղացիական տնտեսությունների հետ և վերամշակում տարեկան մոտ 1000 տոննա կաթ: Փոխվարչապետը կարևոր է համարել հեռավոր գյուղերում վերամշակող փոքր ընկերությունների գործունեությունը, քանի որ վերջիններս նպաստում են գյուղացիական տնտեսությունների արտադրած գյուղմթերքի իրացմանը, նաև՝ աշխատատեղերի ստեղծմանը:

Սառնակունք համայնքում փոխվարչապետն այցելել է Գյուղատնտեսական և անասնաբուծական սպասարկման կենտրոն (ԳԱՍԿ), ծանոթացել կենտրոնի աշխատանքներին, մատուցվող ծառայություններին և իրականացվող ծրագրերին, քննարկվել են

2

2

1

ԿՆԱՐՈՒՆԱԿՎԵՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՉԱԿՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

՝ դիզելային վառելանյութի պահանջարկը բավարարելու մասով՝ հանրապետությունն ներկրել 17,641,565.0 լիտր դիզելային վառելանյութ՝ մեկ լիտրը 350 դրամ արժեքով հողագործներին փրամադրելու նպատակով, որը շուկայական գներից ցածր է 30%-ով:

՝ պարարտանյութերի պահանջարկը բավարարելու մասով՝ ձեռք բերել 33821.95 տոննա ազոտական, 2645,2 տոննա ֆոսֆորական և 1618,9 տոննա կալիումական պարարտանյութեր, որոնցից ազոտականինը՝ 1 պարկը 6000 դրամ, որը շուկայականից ցածր է 30% -ով, ֆոսֆորական և կալիումականինը՝ 7000 դրամ, որը շուկայականից ցածր է 50% -ով:

Ձեռքբերման գործընթացների վերաբերյալ, հողագործործողներին 2014 թ. գարնանացանի համար գարու, եգիպտացորենի, առվույտի և կորնգանի արտադրության զարգացման ծրագրի մրցույթն իրականացվել է բանակցային ընթացակարգով:

Մրցույթի հրավեր ստացել է 22 կազմակերպություն, իսկ մրցույթի հայտ ներկայացրել 5 կազմակերպություն, որոնց հետ վարվել են բանակցություններ:

ՀՀ կառավարությունը հաստատել է Սյունիքի, Շիրակի և Լոռու մարզերի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերը, որոնք ուղղված են մարզերի համայնքների համաչափ զարգացմանն ու բնակչության կենսապայմանների բարելավմանը:

Կառավարությունն իր որոշմամբ փոխել է Լոռու մարզի Ջիլիզայի գյուղական համայնքի վարչական փարածքում գտնվող հողի մի մասի նշանակությունը, ինչի շնորհիվ, համայնքի բնակչությունը հնարավորություն կունենա գործարկել 50-100 տոննա մրգի պահպանման և 2 տոննա մրգաչորի արտադրության սառնարանային տնտեսություն:

ՀՀ կառավարությունը հավանություն է տվել՝ բնապահպանական խնդիրների ռազմավարական պլանավորման հայեցակարգին, որի ներդրումը հնարավորություն կտա երկրում իրականացնել բնապահպանական ավելի արդյունավետ քաղաքականություն:

1

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶ

Գյուղատնտեսության աջակցության մարզային կենտրոնների (ԳԱՄԿ) հետ համագործակցության հնարավորությունները: Դեռևս 2011թ.-ից գործող կենտրոնն առաջարկում է անասնաբուժական փորձեր ծառայություններ, փրամադրում է մասնագիտական խորհրդակցություն: Կենտրոնում, ինչպես տեղի, այնպես էլ արտասահմանյան մասնագետների կողմից, պարբերաբար կազմակերպվում են ուսուցողական դասընթացներ՝ անասնաբույժների, ֆերմերների, վերամշակողների և արտադրողների համար: Կենտրոնը ներկայումս համագործակցում է 18 անասնաբույժի և արհեստական սերմավորող տեխնիկների հետ, որոնք սպասարկում են 40-ից ավելի համայնքներ, փարեկան շուրջ 4,000 փոքր ու միջին ֆերմերային տնտեսություն:

Այնուհետև փոխվարչապետն այցելել է Գորիս, քաղաքապետարանում խորհրդակցություն անցկացրել մարզպետի, համայնքների ղեկավարների հետ: Քննարկվել են համայնքների սեփական եկամուտների 2013թ. կատարողականի, 2014թ. բյուջեների կատարման, համայնքապետարաններում և համայնքային ենթակայության հիմնարկներում աշխատանքների արդյունավետ կազմակերպման, համայնքներում էլեկտրոնային համակարգերի ներդրման և ընթացիկ այլ հարցեր: Համայնքների ղեկավարները տեղեկություններ են ներկայացրել իրականացվող ծրագրերի, առկա խնդիրների մասին:

Կապանում Ա. Փլորյանը՝ մարզպետ Վ. Հակոբյանի, Հայաստանի ազգային արխիվի տնօրեն Ա. Վիրաբյանի ուղեկցությամբ, այցելել է Հայաստանի ազգային արխիվի մարզային մասնաճյուղ, ծանոթացել աշխատանքային պայմաններին: Տեղում քննարկվել են շենքը ջեռուցմամբ ապահովելու հնարավորությունները:

Այնուհետև մարզպետարանում անցկացված խորհրդակցությանը, որին մասնակցել են մարզպետը, քաղաքային համայնքների ղեկավարներ, Տարածքային կառավարման նախարարության և մարզպետարանների պատասխանատուներ, ներկայացվել են 2014թ. ծրագրերն ու անելիքները, ինչպես նաև 2013թ. իրականացված աշխատանքները: Նշվել է, որ մարզային զարգացման ծրագրով՝ 2013թ. համար նախատեսված 177 միջոցառումից իրականացվել է 128-ը, իսկ 49-ն ընթացքի մեջ է: 2013թ. մարզում, ընդհանուր առմամբ, կատարվել է շուրջ 38,5 մլրդ դրամի ներդրում՝ արդյունաբերության, սոցիալական, ենթակառուցվածքների, գյուղատնտեսության, բնապահպանության, քաղաքաշինության ոլորտներում:

Խորհրդակցության ընթացքում քննարկվել է նաև համայնքներում էլեկտրոնային համակարգերի ներդրման աշխատանքների ընթացքը: Ներկայումս մարզի 109 համայնքից Համայնքային կառավարման տեղեկատվական համակարգ (ՀԿՏ) է ներդրված արդեն 52 համայնքում, որից՝ 39-ը նաև կարող են էլեկտրոնային փաստաթղթաշարժ իրականացնել և փոխգործակցել «Mulberry» համակարգի հետ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴԱՅՆՈՒՄ

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարար Սերգո Կարապետյանն ընդունել է Հայաստանի Հանրապետությունում Լիբվայի Հանրապետության արտակարգ և լիազոր դեսպան Էրիկաս Պետրիկասին:

Դրականորեն արտահայտվելով նախկինում հայ մասնագետների կողմից լիբվայական փորձի ուսումնասիրման հնարավորության մասին, հարկապես սննդի անվտանգության բնագավառում, նա նպատա-

կահարմար է համարել հենց այս ուղղությամբ շարունակել համագործակցությունը:

Շնորհակալություն հայտնելով ընդունելության համար՝ դեսպան Պետրիկասը լավատեսորեն է արտահայտվել հայ-լիբվայական համագործակցության հետագա հեռանկարների մասին՝ պարտաստակա մտություն հայտնելով նպաստել դրանց հետագա ընդլայնմանն ու խորացմանը:

Հանդիպման ավարտին, դեսպանը ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարին փոխանցել է Լիբվայի գյուղատնտեսության նախարար Վ. Յուկնայի հրավերը՝ մասնակցելու, 2014թ. ապրիլի 3-5-ը, Կաունասում կայանալիք «Ագրոբալթ-2014» միջազգային գյուղատնտեսական ցուցահանդեսին:

ՊԱՐԳԵՎԱՏՐՈՒՄ

ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանի հրամանագրով, Բանակի օրվա առթիվ, հայրենիքի պաշտպանության գործում ցուցաբերած արիության և անձնական խիզախության, գորքերի մարտական պատրաստվածության ապահովման գործում ներդրած նշանակալի ավանդի համար ազատամարտիկ Գոռ Ջանիբեկի Գալստյանը պարգևատրվել է Մարտական ծառայության մեդալով:

Արարատի ԳԱՄԿ-ի աշխատակիցները շնորհավորում են Գոռ Գալստյանին՝ ցանկանալով նրան նորանոր հաջողություններ կյանքում:

Գյուղատնտեսության աջակցության հանրապետական կենտրոնը միանում է շնորհավորանքներին:

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ

ՀՀ կառավարության որոշման (28.11.2013, N 1329) համաձայն՝ ՀԱԱՀ-ի 2014-2015 ուս. տարվա դիմորդների համար նոր կարգ է սահմանվել:

ՀԱԱՀ-ի 36 մասնագիտություններից միայն 13-ը (տնտեսագիտական, փոխադրումների կազմակերպում, հողային կադաստր և այլն) կհամալրվեն կենտրոնացված համակարգով, իսկ մյուս մասնագիտությունների դեպքում՝ դիմորդներն անվճար ուսուցման համակարգի ընդունելության մրցույթին մասնակցելու համար, դիմում-հայտում նախապես կարող են հայտագրել միջնակարգ կրթության արտադրի կամ համապատասխան ավարտական փաստաթղթի՝ այդ առարկաների պետական ավարտական քննությունների գնահատականը, իսկ պետական ավարտական քննական գնահատականի բացակայության դեպքում՝ փարեկան գնահատականը:

Նույն մասնագիտությունների վճարովի ուսուցման համակարգ դիմորդները կարող է ընդունվել առանց միասնական քննությունների հանձնելու՝ որպես մրցութային առարկաների գնահատականներ հայտագրելով արեստի կամ համապատասխան ավարտական փաստաթղթի նշված առարկաների քննությունների գնահատականը, իսկ պետական ավարտական քննական գնահատականի բացակայության դեպքում՝ փարեկան գնահատականը:

Մրցութային առարկաներից միասնական քննություն հանձնող դիմորդներն օգտվում են առաջնահերթ ընդունվելու արտոնությունից:

ԱՍՈՒՆՍ

ՇԵՆԱԿԱՐԱՅԻՆ ՃՅՈՒՂ

«Պիկուբ» ՍՊ ընկերությունը հանրապետություն է ներկրել աֆրիկյան 100 ջայլամ: Ընկերությունը մի քանի մարզերում փրածքներ ունի, որտեղ զբաղվում է ջայլամաբուծությամբ: Դրանով են զբաղվում նաև մի քանի գյուղացիական տնտեսություններ:

Ասուլիսի ժամանակ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության աշխատակազմի անասնաբուժության և անասնաբուծության վարչության պետ Աշոտ Հովհաննիսյանը

նշել է, որ Հայաստանում ներկայումս կա մոտ 1000 ջայլամ: Հիմնականում դրանք աֆրիկյան ջայլամներ են, որոնք ներկրվում են Իրանի Իսլամական Հանրապետությունից:

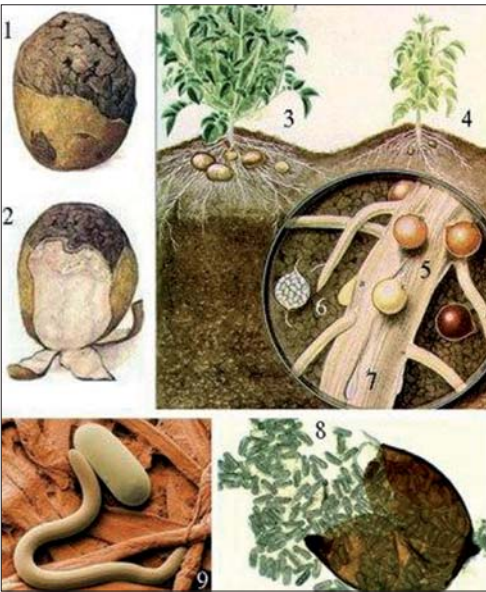
Ա. Հովհաննիսյանը նշեց, որ հայաստանյան շուկայում իրացվում է ջայլամի ձուն ու միսը: Ընկերությունը նաև ջայլամի կաշվից կոշիկների փորձնական խմբաքանակ է պատրաստել և լավ արդյունքների դեպքում կփորձի նաև ջայլամի կաշվից այլ ապրանքատեսակներ արտադրել:

Մեկ ջայլամը փարեկան փալիս է 60-80 ձու, ունի 100-150 կգ քաշ:

Ջայլամի ճուրղ արժի մոտ 100 հազար դրամ, իսկ 1 ջայլամը՝ մոտ 1000 ամերիկյան դոլար: Վարչության պետը կարևորեց, որ ջայլամներն օրական ուտում են մոտ 2.5 կգ խմորած, և յոթ կգ բուսական կերեր: Թեև ջայլամները բնակվում են փառք երկրներում, սակայն Հայաստանում անգամ ձմռանը, այս խոշոր, ջերմությանը սովոր թեչուններն օրական կարող են մեկ-երկու ժամ գտնվել դրոսում:

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՎՆԱՍԱՏՈՒՆԵՐԻ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՄՇԿՈՒՄ

ՀՀ փոխվարչապետ, փարաձայնի կառավարման նախարար Արմեն Պետրոսյանի մոտ օրերս կայացած աշխարհային խորհրդակցության ընթացքում քննարկվել են գյուղատնտեսության ոլորտին վերաբերող հարցեր, խորհրդակցությանը մասնակցել են ՀՀ գյուղատնտեսության նախարար Ս. Կարապետյանը, Արմավիրի և Արարատի մարզպետներ Ա. Ղահրամանյանն ու Ա. Գրիգորյանը, ՀՀ ՉՆ Մեծնախարարի անվտանգության պետական ծառայության պետ Ա. Բախսազույանը, ինչպես նաև գյուղատնտեսության, փարաձայնի կառավարման նախարարությունների, Անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի պաշտոնյաներ: Արարատի և Արմավիրի մարզերում

քննարկվել էր մշակաբույսերի հիվանդությունների՝ հատկապես կարտոֆիլի և լուլիկի ցեցի, խաղողի ֆիլոքսերայի տարածման և դրանց դեմ պայքարի խնդիրը:

Փոխվարչապետը գյուղատնտեսության նախարարության ներկայացուցիչներին առաջարկել է նշված հիվանդությունների և վնասատուների դեմ մշակել պայքարի միջոցառումներ: Նա կարևորել է բոլոր շահագրգիռ կառույցների՝ Մեծնախարարի անվտանգության պետական ծառայության, ՉՆ-ի, մարզպետարանների և համայնքների կողմից համակարգված աշխատանքների կատարումը: Փոխվարչապետն առանձնահատուկ կարևորել է նաև հիվանդությունների դեմ պայքարի վերաբերյալ իրազեկման լայնածավալ աշխատանքների իրականացումը: Առաջնահերթ է համարվել ֆերմոնային թակարդների ձեռքբերումը, որը հնարավորություն է տալիս արձանագրել վնասատուների դեմ պայքարի ճշգրիտ ժամկետները: Հանդիպման ընթացքում կարևորվել է նաև դրանց տեղակայումը հիվանդությունների առավել մեծ տարածվածություն ունեցող հարվածներում: Պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել, որ գյուղատնտեսության նախարարությունը սարքավորումների ձեռքբերման վերաբերյալ համապատասխան հաշվարկները կներկայացնի կառավարություն: Փոխվարչապետը նշել է, որ առանձնահատուկ ուշադրություն պետք է դարձնել թունաքիմիկատների և դեղամիջոցների որակին:

ԼՐԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՆՈՐ ՀԱԿԱԿԱՐԿՏԱՅԻՆ ԿԱՅԱՆՆԵՐ

ՀՀ Արմավիրի մարզպետ Ա. Ղահրամանյանի մոտ օրերս հրավիրված խորհրդակցությանը քննարկվել են մարզի փարաձայն 50 նոր հակակարկոպային կայանների տեղադրման համար անհրաժեշտ հողահարկացումների իրականացումն ու դրանց կառավարմանը վերաբերող հարցեր:

Խորհրդակցությանը մասնակցել են արտակարգ իրավիճակների նախարարության փրկարար ծառայության Արմավիրի մարզային փրկարարական վարչության պետը, մարզպետարանի աշխատակազմի պատասխանատու պաշտոնյաներ, համայնքապետեր և ոլորտի պատասխանատուներ:

Մարզպետը նշել է, որ հակակարկոպային նոր կայանների ձեռքբերման և գործողների նորոգման նպատակով, կառավարության 2013 թվականի հունիս 6-ի համապատասխան որոշմամբ, 350 մլն. դրամ էր հատկացվել, որից՝ 50 մլն դրամն ուղղվել է արտակարգ իրավիճակների նախարարության համակարգում գտնվող մարզային կառավարման կենտրոնների արդիականացմանը, իսկ մնացածը՝ նոր կայանների ձեռք բերմանը: Ա. Ղահրամանյանի խոսքով՝ տեղադրվող 50 նոր կայանները կլրացնեն Արմավիրի մարզի առաջին պաշտպանական գոտու թույլ օղակները՝ ստեղծելով երկրորդ պաշտպանական գոտի՝ մարզում նվազագույնի հասցնելով կարկառիկության վրանգը:

Մարզպետը հայտնել է, որ այսուհետ մարզում գտնվող բոլոր հակակարկոպային կայանները կառավարվելու են միասնական կայանից և կարող են միայն համաձայնեցված համազարկեր: Այլ կազմակերպությունների կողմից տեղադրված կայանները ևս համապատասխանեցվելու են հանրապետությունում գործող և կիրառվող մթնոլորտային միասնական համակարգին՝ «Մթնոլորտային երևույթների վրա ազդիվ ներգործության ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի աշխատանքային սկզբունքներին համապատասխան:

Համայնքապետերը պատրաստակամություն են հայտնել սեղմ ժամկետներում իրականացնելու կայանների տեղադրման համար նախատեսվող հողահարկացումները և հոգալու դրանց շահագործման ծախսերը:

ՊՐՈԴԷԲՍՊՈ - 2014

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՆԻՆ ՑՈՒՑԱՅԱՆԴԵՍՈՒՄ

Հայաստանի գինեգործության ոլորտի զարգացման ռազմավարության և գործողությունների ծրագրով նախատեսված միջոցառումների շրջանակներում օրերս հայկական վեց գինեգործական ընկերություններ (ս.թ. փետրվարի 10-14-ը), մասնակցել են Ռուսաստանի Դաշնության Մոսկվա քաղաքում «Պրոդեբսպո - 2014» ամենամյա սննդի, խմիչքների և դրանց արտադրության հունցի 21-րդ միջազգային ցուցահանդեսին: «Մեմֆիս Զընսալթինգ», «Մանչո Գրուպ», «Մեծ Սյունիք», «Մարան», «Հին Արենի» և «Անուշ-1» ընկերությունները հանդես են եկել միասնական հայկական փառավարում՝ «Հայաստանի գինիներ» խորագրի ներքո և ներկայացրել են «Արմավիր Վինյարդս», «Աստաֆյան», «Մաթևոսյան Վայն», «Մարան», «Հին Արենի», «Դոմեն Ավետիսյան» ապրանքանիշերը:

Վերոնիյալ ցուցահանդեսին հայկական ընկերությունների մասնակցության կազմակերպչական և համաֆինանսավորման աշխատանքներն իրականացրել են «Զարգացման հայկական գործակալությունը» և «Արդյունաբերական զարգացման հիմնադրամը»:

«Պրոդեբսպո»-ն համարվում է Ռուսաստանի Դաշնության և Արևելյան Եվրոպայի խոշորագույն ցուցահանդեսը, որը հնարավորություն է տալիս նոր գործարար կապերի հաստատման, ոլորտի նորություններին և զարգացման միտումներին ծանոթանալու համար: «Պրոդեբսպո-2014»-ն ունի 2300 մասնակից՝ 63 երկրներից և 35 ազգային փառավար:

ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵՋ՝ ԲԵՐԴԻ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Վերջերս Տավուշի մարզի Բերդ քաղաքում տեղի ունեցավ ամբողջությամբ հիմնանորոգված թիվ 2 մուտք-մանկապարտեզի բացման հանդիսավոր արարողությունը: Դեռևս 1961 թվականից գործող մանկապարտեզը հիմնանորոգման խիստ կարիք ուներ, որն էլ օրերս իրականություն է դարձել: Մանկապարտեզը հագեցված է անհրաժեշտ գույքով ու սարքավորումներով: Այսօր մանկապարտեզում գործում է ութ խումբ՝ 180 երեխայով: Փոքրիկների հետ աշխատում են մանկապարտեզի ավելի քան 30 աշխատակիցներ: Ստեղծված են բոլոր պայմանները՝ երեխաների առօրյան ու հանգիստի առավել հեղուկացրելու և բովանդակալից կազմակերպելու համար: Մանկապարտեզի վերաբացման առիթով, մանկապարտեզի սանիտար, աշխատակիցներին ու ծնողներին շնորհավորել է մարզպետ Ա. Ղուլարյանը՝ մաղթելով նրանց անհոգ ու երջանիկ մանկություն: Շնորհավորանքի խոսք է հղել նաև Բերդի քաղաքապետ Զ. Մանուչարյանը: Իսկ փոքրիկները ներկաներին ողջունել են իրենց աշխույժ երգ ու պարով, տոնական տրամադրությամբ: Այնուհետև մարզպետն ու հյուրերը շրջել են մանկապարտեզի ներսում, ծանոթացել մանուկների համար ստեղծված հիանալի պայմաններին:

ՆՈՐՈՒՅԹ

ԷՄ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԿՆԵՐԻ ԴԵՐԱԿԱՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Էֆեկտիվ միկրոօրգանիզմներ (ԷՄ) կոչվող պատրաստուկները, որ արդեն մի քանի տասնամյակ է, ինչ օգնում են «նոր երկրագործության» կայանալուն՝ արագացնելով դեգրադացված հողերի վերաբնակեցումը և բերրիության բարձրացումը՝ միկրոօրգանիզմների ներմուծման միջոցով, այժմ նոր հարկություն են դրսևորում: Դրանցով մշակված մթերքի փաթեթավորման թուղթն ու պլաստիկը, խոհանոցներում կտրատման համար օգտագործվող փախարակները, անգամ մի քանի րոպե էՄ-ի հետ շփումից հետո, մթերքին հաղորդում են ավելի բնական, «անարար» համ ու հոտ, «համեղացնում» անգամ ջուրը: Ընդ որում, ազդեցության համար անմիջական շփումն էլ պարտադիր չէ. ներգործումը տեղի է ունենում, նույնիսկ, 25-30 սմ փարաձայնի վրա, և նշված իրերի ազդեցությունը տարիներ է տևում: Մոսկվայի Տեխնոլոգիական և կառավարման համալսարանի կենսաէկոլոգիայի և ձկնաբուծության ամբիոնում ակադեմիկոս Յու.Գ. Սիմակովի ղեկավարությամբ տարվող հետազոտություններով, բացահայտվել է հրաշք պատրաստուկի ևս մեկ հատկություն. էՄ ազդեցության փակ եղած մթերքն, օգտագործելուց 30-40 րոպե անց, մարդու օրգանիզմում սկսում է լապտ բարելավել արյան որակը, նորմալ վիճակի բերելով վնասված երիթրոցիտները՝ դիսկոցիտները, էրիթրոցիտները, պոլիկոցիտները, ինչը հստակ երևում է գեմոկլանների վրա: Մրանք այս ուղղությամբ կատարվող առաջին լուրջ գիտաբժշկական հետազոտություններն են, որոնց շարունակությունը մի կողմից կընդլայնի հրաշք պատրաստուկի կիրառման շրջանակը, մյուս կողմից՝ կպարզաբանի դրա ազդեցության մեխանիզմները:

ԾՐԱԳԻՐ

Ի ՆՊԱՍ ԳՅՈՒՂԱՏՆԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆԸ

ՕԶՍՖԱՍ-ը 33-ում 1994 թվականից գործող միջազգային բարեգործական կազմակերպություն է և իրականացնում է մարդասիրական ու համայնքների զարգացման ծրագրեր 6 մարզերի շուրջ 165 սահմանամերձ գյուղական համայնքներում: Այն մեկն է այն կազմակերպություններից, որն իր ծրագրերով մեծ ներդրում է ունեցել 33 գյուղատնտեսության զարգացման, գյուղատնտեսության քաղաքականության, ինչպես նաև ներդրումների խթանման գործում: Իր ծրագրերի շրջանակներում, ՕԶՍՖԱՍ-ը, տեղական գործընկերների հետ համատեղ, և աջակցում է կայուն կենսապահովման ստեղծմանը:

ջերմոցային փորձարկումներ կից՝ բացվել է ֆերմերային դպրոց: Վ. Ուզունյանի պարզաբանմամբ, ծրագրում կան նաև խնդիրներ, այն է՝ սակավառեսուրս համայնքներում աղետների, գյուղատնտեսական ռիսկերի նվազեցումը: Այսինքն՝ ծրագրի ամենակարևոր առանձնահատկությունը սոցիալական ձեռնարկության գաղափարն է, քանի որ ձեռնարկության շահագործումից գոյացած շահույթի մի մասն ուղղվելու է համայնքային սոցիալական խնդիրների լուծմանը: Ծրագրի ղեկավարը հավելեց, որ ջերմոցներում ներդրված են նոր տեխնոլոգիաներ՝ կաթիլային ոռոգում, ինֆրակարմիր ջեռուցման համակարգ: Իսկ համայնքում հիմնված ֆերմերային դպրոցը նպատակ ունի զարգացնել փոքր փորձարկումների կարողությունները, համալրել կին ֆերմերների գիտելիքները՝ բանջարային մշակաբույսերի արտադրության, սածիլների և սերմերի արտադրության համար: Կոոպերատիվի անդամների համար անցկացվում են դասընթացներ, ինչպես նաև տրամադրվում է աջակցություն՝ բերքի իրացման հարցում: Վ. Ուզունյանը նշեց, որ 33 գյուղատնտեսության նախարարության Բանջարաբուսության միջազգային կենտրոնի մշակաբույսերի գիտական կենտրոնի հետ համագործակցությամբ՝ ստեղծվել է նաև ջերմոց՝ սածիլների արտադրության համար:

ՕԶՍՖԱՍ-ի հայաստանյան մասնաճյուղի գյուղատնտեսության և սննդի անվտանգության քաղաքականության ծրագրի ղեկավար Վահրամ Ուզունյանը նշեց, որ «կայուն կենսապահովման ծրագրի» նպատակներից մեկն՝ աղքատության կրճատումն է: Այդ սկզբունքով ծրագրի թիրախ են ընտրվել Տավուշի և Վայոց ձորի մարզերի խոցելի և փախստականներով բնակեցված համայնքները: Նշված մարզերի 18 համայնքներում մոտ 3000 փոքր փորձարկում ունեցող ֆերմերներ, 2010 թ. մինչ օրս, ստացել են եկամտի շուրջ 30 տոկոսի ան՝ ընդգրկվելով ՕԶՍՖԱՍ-ի կողմից հիմնադրված գյուղատնտեսական կոոպերատիվներում: Ծրագրի կողմից ներդրվող կոոպերատիվի դասական մոդելը նպաստում է փոքր ֆերմերների եկամուտների ավելացմանն ու, միաժամանակ, գյուղական համայնքների զարգացմանը:

ղափարածքները, ավելացնել բերքի արտադրությունն ու դուրս հանել շուկա:

Փոքր ֆերմերային փորձարկումների մի մասն օգտվում է նաև ագրոբիզնեսի նոր համայնքային ենթակառուցվածքներից՝ թարմ մրգերի և հատապտուղների սառնարանային պահեստներից: Կարելի է ասել, որ ՕԶՍՖԱՍ-ն աջակցում է միաժամանակ խթանում է գյուղական բիզնեսի զարգացմանը՝ հիմնելով մրգի և անտառային հատապտուղների վերամշակող գործարան՝ Տավուշի մարզի սահմանամերձ գյուղական համայնքների համար:

ՕԶՍՖԱՍ-ի կողմից հիմնադրված կոոպերատիվի անդամ բոլոր ֆերմերների համար մատչելի է «Յոթիզոն» հիմնադրամի կողմից փոքր վարկերի տրամադրումը:

ՕԶՍՖԱՍ-ը համագործակցում է ոչ միայն 33 գյուղատնտեսության նախարարության Բանջարաբուսության միջազգային կենտրոնի, այլև՝ մի շարք արտասահմանյան կառույցների հետ, ինչպիսիք են՝ BSC, ICARE, USAID, UMCOR, CARD, VISTAA, Horizon, Fund, AWAY և այլն: ՕԶՍՖԱՍ-ի նախաձեռնությամբ էր, որ հիմնադրվեց բազմաձև Գյուղատնտեսական դաշինքը՝ համախմբելով 12 միջազգային և տեղական կազմակերպությունների:

Իսկ նախորդ տարվա սեպտեմբերին, 33 գյուղատնտեսության նախարար Ս. Կարապետյանը և դաշինքի անդամ կազմակերպությունները ստորագրեցին փոխըմբռնման հուշագիր՝ ամրագրելով գյուղատնտեսության ոլորտում կառավարության հետ համագործակցությունը:

Լիանա Շահնազարյան

ԿՐԹԱԿԱՆ

ՊԱՏՎԱԿՈՐ ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՂՈՒՄ

Ներկայումս 33-ում գործում է ուսումնական հաստատությունների վարկանիշավորման ազգային համակարգ (ranking.amedu.am), ըստ որի, ՀԱԱՀ-ն առաջին տեղում է «Երեք կրթական աստիճաններում և մինչև երեք մասնագիտական ոլորտում կրթական ծրագրեր իրականացնող բուհերի» խմբում:

Ինչպես նշել է 33 կրթության և գիտության նախարար Արմեն Աշոտյանը, համակարգի ներդրման նպատակը՝ ուսումնական հաստատությունների միջև մրցակցության և դրանց հաշվետվողականության բարձրացումն է, բուհական համակարգի շահառուների՝ բուհերի մասին բաց և թափանցիկ տեղեկատվություն ստանալու հնարավորության ընդլայնումը, ինչպես նաև հասարակության իրազեկվածության բարձրացումը՝ կրթության որակի և կրթական գործընթացի արդյունավետության վերաբերյալ (աղբյուր՝ edu.am):

Վարկանիշավորման վրա ազդել են սոցիոլոգիական հարցումները: Դրանք արվել են հիմնականում գործարարների շրջանում: Սոցիոլոգիական հարցումների համար ընտրվել են երեք թիրախային խմբեր՝ ուսանողներ, դասախոս-

ներ և գործարարներ: Հայկական բոլոր համալսարանները բաժանված են 9 խմբի: Հայաստանի ազգային ազդարային համալսարանը, 11 բուհերի հետ, ընդգրկվել է «Երեք կրթական աստիճաններում և միջև երեք մասնագիտական ոլորտում կրթական ծրագրեր իրականացնող բուհերի» 2-րդ խմբում: Տվյալ խմբում բուհի վարկանիշն արտացոլվել է 10 ենթաբաղադրիչների միջոցով, մասնավորապես՝ հաշվի են առնվել ինչպես բուհի ընդհանուր վարկանիշն, այնպես էլ՝ ուսումնառության արդյունքների, գիտահետազոտական աշխատանքի, աշխատաշուկայի, դասավանդման գործընթացի, հասարակության կարողությունների, համալսարանական շինությունների և միջազգային ուղղվածությանը վերաբերող սոցիոլոգիական հարցման արդյունքները:

Գրեթե բոլոր ենթախմբերի ցուցանիշները վկայում են ՀԱԱՀ-ի առաջնային դիրքի մասին, որը շար կարևոր է ինչպես բուհի, այնպես էլ դիմորդների մասնագիտական կարողությունների հարցում:

ՀԱԱՀ-ը համագործակցում է մի շարք եվրոպական, ամերիկյան բուհերի, միջազգային կազմակերպությունների հետ և ընդգրկված է մի շարք միջազգային կրթագիտական փոխանակման ծրագրերում: Ներկայումս համալսարանը մի շարք երկրների բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների հետ ունի 45 գործող կրթագիտական պայմանագրեր: Համալսարանը, տարբեր ցանցերի շրջանակներում, որպես անդամ կամ գործընկեր համալսարան, համագործակցում է 300-ից ավելի կազմակերպությունների հետ:

Գործարարների բարձր գնահատականը պայմանավորված է աշխատաշուկայում ՀԱԱՀ-ի շրջանավարտների չափազանց պահանջված լինելով, որը կապված է մեր երկրում ազդեցությունների ոլորտի զարգացման ու առաջընթացի հետ:

Այս և այլ գործոնների համախումբն արտացոլում է ՀԱԱՀ-ի առաջնային դիրքը բուհերի ազգային վարկանիշավորման համակարգում, ինչը՝ որքան հաճելի, նույնքան էլ՝ պարտավորեցնող է:

ԾՐԱԳՐԻ ՄԵԿՆԱՐԿ

ՆՈՐ ՄՈՂԵԼԻ ՄՇԱԿՈՒՄ

Մեկնարկել է Տեղական փորձարկման զարգացման (SSQ) մոդելի մշակման գործընթացը Լոռու մարզի՝ Ախթալա, Շամլուղ, Նեղոց, Այրում և Ճոճկան համայնքների համար: ՏՏՁ մոդելի մշակումն իրականացվում է «Կանանց սոցիալ-տնտեսական հզորացում Հայաստանում» ծրագրի շրջանակներում: Ծրագիրն իրականացվում է «Հայաստանի երիտասարդ կանանց սոցիալ-գիտակցության կողմից» Եվրամիության ֆինանսավորմամբ:

Դեռևս 2013 թ. մայիսից, «Հայաստանի երիտասարդ կանանց սոցիալ-տնտեսական հզորացում» (ՅԵԿԱ/AYWA) հասարակական կազմակերպության կողմից Լոռու մարզում իրականացվում է «Կանանց սոցիալ-տնտեսական հզորացում Հայաստանում» ծրագիրը: Ծրագրի տևողությունը 2013թ. մայիսից մինչև 2016թ. ապրիլն է:

«Կանանց սոցիալ-տնտեսական հզորացում Հայաստանում» ծրագրի նպատակն է՝ խթանել Լոռու մարզի կանանց տնտեսական կարողությունների զարգացմանը՝ այսպիսով նպաստելով կանանց սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի բարելավմանը:

ՏՏՁ մոդելի մշակման գործընթացը հնարավորություն է տալիս համայնքների համար մշակել սոցիալ-տնտեսական զարգացման նոր մոդելներ: ՏՏՁ մոդելը փաստաթուղթ է, որը սահմանում է տվյալ համայնքի մրցակցային առավելությունները, սոցիալ-տնտեսական զարգացման ուղղություններն ու հնարավորությունները:

«Կանանց սոցիալ-տնտեսական հզորացում Հայաստանում» ծրագրի շրջանակներում, ՏՏՁ մոդելներ կմշակվեն նաև Ալավերդի, Թումանյան, Վանաձոր, Սպիտակ քաղաքների և նրանց հարակից համայնքների համար:

Լոռու մարզ

ՄԵՄԻՆԱՐ - ԽՈՐՀՐԴԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԼԻՄԱՅԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՌԻՍԿԵՐԸ ԵՎ ԶԱՐՄԱՐԿՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Անցած 2 փարինների ընթացքում հանրապետությունում և փարածաշրջանում փրկող ունեցան շուրջ մեկ փարսնյակ միջոցառումներ՝ գիտաժողովներ, ազգային և միջազգային աշխարհաբան խմբերում քննարկումներ, այլ միջոցառումներ՝ նվիրված կլիմայի փոփոխություններին և նրա ազդեցության (հատկապես՝ գյուղատնտեսության վրա) մեղմացմանը: Օրերս Երևանում փրկող ունեցավ այդ գործընթացներն ամփոփող սեմինար-խորհրդակցություն՝ «Կլիմայի փոփոխության ռիսկերը և հարմարվողության խնդիրները Հայաստանում» թեմայով: Նպատակները երբեք էին՝ «Կլիմայական ռիսկերի կառավարումը Հայաստանում» ՄԱԶԾ-ի և նրա ՃԿԿԳ (Ճգնառվածների կանխման և վերականգնման գործակալություն) կառույցի իրականացրած փարածաշրջանային ծրագրի հաշվետվության ներկայացում, նույն կազմակերպությունների «Տեղական զարգացման բարելավված պլանավորման միջոցով կլիմայի փոփոխության ռիսկերի մեղմումը գյուղական համայնքներում» (1.10.13 - 30.09.15 թթ.) ծրագրի ներկայացում և քննարկում, Կլիմայի փոփոխության ռիսկերի և հարմարվողականության խնդիրների քննարկում:

Բացի նշված կազմակերպություններից, որոնք միջոցառման կազմակերպիչներն էին, մասնակցում էին ՀՀ արտակարգ իրավիճակների, փարածաշրջանային կառավարման, գյուղատնտեսության, բնապահպանության նախարարությունների

ներկայացուցիչներ, մի շարք միջազգային կազմակերպություններ, գիտնականներ, ՀԿ-ներ, համայնքային կազմակերպություններ:

Հաշվի առնելով խնդրի կարևորությունը՝ երկրի կառավարությունը, դեռ 2010 թ. դեկտեմբերին, որոշում ընդունեց ԱՌՆԱԳ (աղետների ռիսկերի նվազեցման ազգային պլանֆորմ) հիմնադրամ ստեղծելու մասին, որը վերջերս հիմնադրվեց՝ միջազգային կազմակերպությունների աջակցությամբ: Օրվա նիստերը վարում էր նորաստեղծ կառույցի փոխնախագահ Մովսես Պողոսյանը: Լինելով ոչ կառավարական կազմակերպություն՝ հիմնադրամը պետական, մասնավոր և միջազգային կառույցներից հնարավորություն է ընձեռում մասնակցելու որոշումների ընդունմանը և խորհրդարանի կողմից գործընթացներին: Միևնույն ժամանակ, այն ընձեռում է ամենօրյա օպերատիվ գործունեության, կազմակերպման և վերահսկման, երկարաժամկետ ծրագրերի իրագործման հնարավորություններ, ապահովում է նաև անհրաժեշտ ճկունություն՝ նոր մարտահրավերներին արձագանքելու համար: ԱՌՆԱԳ-ի նպատակն է՝ աջակցել ՀՀ-ում ԱՌՆ բազմոլորտ մեխանիզմների ձևավորմանը, արտակարգ իրավիճակների ռիսկերի նվազեցման ու դրանց արագ վերականգնմանը:

ԱՌՆԱԳ-ի խնդիրները ներառում են՝ ԱՌՆ ռազմավարության մշակումն ու օրենսդրական դաշտի ձևավորման, բարելավման և մշակման համակարգումը, ԱՌՆԱԳ-ի շահառուների դերերի ու պարտականությունների պարզաբանումը, գործակալության շահերի ներդաշնակեցումը, ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործումը, գիտելիքի և ուսուցման զարգացումը, հանրային իրազեկման բարձրացումը, վերլուծական հմտությունների ամրապնդումը, այդ թվում՝ մշտադիտարկման համակարգի բարելավման մեթոդաբանության մշակումը, ԱՌՆ ինտեգրում՝ զարգացման քաղաքականությանը, ծրագրին և պլանավորմանը, աղետների նկատմամբ դիմակայուն համայնքների նախապարաստման և պաշտպանության մշակույթի զարգացման նպատակով, համագործակցության միջավայրի խթանումը:

Վ 3

ՆՊԱՏԱԲԵՐ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ԶԵՌԱՆԿԱՐ

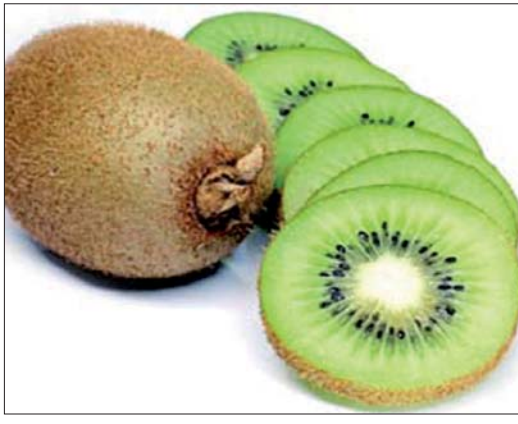
«Հայկական միրգ» ԲԲ ընկերությունը 2014 թվականին նախատեսել է Տավուշի մարզի Իջևիճակի, Նոյեմբերյանի և Բերդի փարածաշրջաններում հիմնել 50 հա թզուկային այգիներ, հիմնականում դեղձենու, նեկտարենու, կեռասենու, ծիրանենու, ընկուզենու և սալորենու: Ընկերության գլխավոր փրկողն Ալվինա Ավագյանի հավաստմամբ, ծրագիրը բավականին հեռանկարային և արդյունավետ է լինելու՝ մարզի գյուղացիական փրկությունների արտադրանքը շուկայում առավել մրցունակ դարձնելու առումով: Հողերի ընթացումը կարարվում է 5 հա-ից ավելիի սկզբունքով: Ցանկալի է, որ այդ հողատարածքները լինեն հարթ մակերեսով, բերրի: Պարտադիր է մշակման ջրի առկայությունը, ինչը խողովակաշարում կապահովի 3 և ավելի մթնոլորտային ճնշում: Կարևորվում է նաև այն հանգամանքը, որ գյուղացիական փրկությունների կողմից սեփականաշնորհված կամ վարձակալված հողատարածքները լինեն 0.5-2 հա-ի սահմաններում: Ընկերությունը նման հողատարածքները վարձակալում է 12 փարով՝ նորարի հաստատմամբ: Հողի նախապարաստական աշխարհաբանների ավարտից հետո հիմնվելու է ֆերմերի նախընտրած պողպատե սկավայի, որը կլրացվի զարգացած երկրների մրցունակ, բարձր բերքատու սորտերով: Այգում պարտադիր պետք է փրկողներին կաթիլային ոռոգման համակարգ և հակակարկրային ցանց, գրեթե ամբողջ բերքը կլինի փոխադրուկ և կարտահանվի: Այգեհիմնման, մշակության և բերքահավաքի բոլոր աշխարհաբանների ընթացքում արտոնությունը փրկում է այգեպրերին՝ համապատասխան վար-

ձարությամբ: Չորս - հինգ փարի անց (բերքավորության սկիզբը), գյուղացիական փրկություններին, փարվա կրթվածքով, 1 հա-ի հաշվով, փրկում է բերքի 25 %-ն՝ անվճար, 8 փարի շարունակ: Սրացվում է փարերից 2-3 մլն դրամ եկամուտ: «Հայկական միրգ» ԲԲ-ն, բերքն իրացնելու ժամանակահատվածում, էրբ մարվում են փրկվալ այգու վրա կարարված ծախսերը (ինչը հնարավոր է 12 փարուց 2ուր), դադարեցնում է պայմանագիրը, և այգու փրկողներն անցնում է գյուղացիական փրկությունները՝ բոլոր ենթակառուցվածքներով: Դրանից զատ, «Հայկական միրգ»-ը մարուցում է նաև ծառայություններ: Ցանկացած փրկություն կարող է պարվիրել փրկողների փեսակներ և սրանալ աշխարհի լավագույն թզուկային փեսակի բարձրորակ սորտերը՝ հասունության փարբեր ժամկետով: Ընկերությունը կարող է այդ փրկություններում նույնպես փրկողները կաթիլային ոռոգման համակարգ, էթե պայմանները համապատասխանեն պահանջված չափորոշիչներին: Մարզում արտադրված ցանկացած փեսակի և քանակի պրուդը, ինչը կհամապատասխանի արտահանման պայմաններին, ընկերությունը կօգնի իրականացնել: Ինչպես նշում է ընկերության Տավուշի մարզային գյուղատնտեսության Սպարտակ Զախարյանը. «Լայն հնարավորություն է ընձեռվել, նորագույն փրկողների ներդրմամբ, օգնել գյուղացուն՝ ստեղծել մրցունակ բերք և դուրս գալ արտաքին շուկա»:

S. Նազինյան

ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ԵՎ ՕԳՏԱԿԱՐ

ԿԻՎԻՒ ՕԳՏԱԿԱՐ ԶԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Բժիշկները կիվին համարում են իսկական վիտամինային ռումբ, քանի որ այն իր մեջ պարունակում է մրգերի ու բանջարեղենների համար նեկտրոային քանակությամբ վիտամիններ ու հանքային նյութեր: Այս թավշյա փոքրիկ գնդիկը հարուստ է հատկապես վիտամին C-ով: Ուրիշ ոչ մի մրգի մեջ վիտամին C-ի նման քանակություն չկա: Եթե ամեն օր մեկական կիվի ուտեք, ձեր օրգանիզմը 100 փրկոսով ապահովված կլինի «վիտամինային առողջությամբ»: Ալերգիկներին և մինչև 2 փարեկան երեխաներին խորհուրդ չի տրվում կիվի օգտագործել՝ ալերգիկ ռեակցիաներից խուսափելու համար:

Բույսը, որը մենք կիվի ենք անվանում, հայտնաբերվել է Հինաստանում՝ ավելի քան 700 փարի առաջ, և նրա պրուդները երկար ժամանակ «Հինական հաղարջ» էին անվանում: Գիտնականորեն այս բույսը «Հինական ակտինիդա» է կոչվում. այն Հինաստանի լեռներում աճող վայրի լիանա է: 1906 թվականին չինական ակտինիդան սկսեցին հաջողությամբ մշակել Նոր Զելանդիայում և մրգին «կիվի» անունը տրվեցին, քանի որ այն շատ նման էր առանց թևերի, գորշ, մազանման փետուրներով կիվի թռչունին: Արտաքուստ համեստ այս պրուդը հարուստ է նաև՝ E, B2, B3, B6 վիտամիններով, բեքա-կարոտինով, ֆոլաթթվով, հանքային փարբերով (կալիում, ֆոսֆոր, մագնեզիում) և Ֆլավոնոիդներով, այն նաև պարունակում է մրգաթթուներ և պեկտիններ: Այժմ կիվին աճեցվում է Մերձարևադարձային գոտու մի շարք երկրներում՝ Նոր Զելանդիա, Հինաստան, Հարավային Աֆրիկա: Կիվին մշակվում է նաև Հայաստանի հարավում, Վրաստանում: Կիվին իր մեջ նեկտրոային քանակությամբ C վիտամին և այլ կենսական ակտիվ նյութեր է պարունակում: Հինական ավանդական բժշկության մեջ ակտինիդան, սովորաբար, օգտագործում են մարտոդության լավացման, ռևմատիկ հիվանդությունների, երիկամներում քարերի ձևավորման, վարժամ մազաթափության կանխարգելման համար: Պրուդների բաղադրության մեջ կա ակտինիդին ֆերմենտը, որը լավացնում է սպիտակուցների յուրացումը: Կիվիի պրուդների ուսումնասիրությունը ցույց է տվել, որ դրանք կանխարգելում են մարդու օրգանիզմում նիտրոզամինների ձևավորումը, ունեն հակառոտացիային, հակաօքսիդանտային ազդեցություն, լավացնում են նրանց աշխարհակալությունը: Նորվեգացի գիտնականները կիվիի մեջ եզակի նյութ է հայտնաբերել, որին դեռ անուն չեն տրվել. այն այրում է արյան անոթների ճարպերը: Որպես հեղուկանք՝ նվազում է թրոմբոզի առաջացման վրանգը: Օրվա մեջ՝ 2-3 կիվի, և մեկ ամիս անց արդյունքն ակնհայտ կլինի: Այդ ժամանակահատվածում, գիտնականների գնահատմամբ, մոտավորապես 15 փրկոսով նվազում է արյան մեջ վրանգավոր ճարպաթթուների պարունակությունը:

Ինչպես ենթադրում են բժիշկ-սրտաբանները՝ կիվիի պրուդները կարող են ասպիրինի այլընտրանքային օգտակար փարբերակ դառնալ: Նոր Զելանդիայում արդեն սկսել են կիվիից ծամվող հաբեր և պարիտեն պարաստել: Կարծիք կա, որ էթե կիվին հասած է, ավելի համեղ է: Այն կարելի է դնել թոթի փրկողի մեջ՝ խնձորի, բանանի կամ փանձի հետ. այդպես ավելի արագ է հասունանում: Մրգի հասած լինելը օգտակար նյութերի քանակի և որակի վրա չի ազդում: Կիվին հիանալի մաքրում է մաշկը և, միևնույն ժամանակ, այն հագեցնում կարևոր վիտամիններով:

Կիվիից նաև մուսուղ դիմակներ են պարաստում: Մրսածության հեղուկանքով առաջացած վիրուսային հիվանդությունների դեպքում կամ գրիպի համաճարակների ժամանակ, շատ լավ օգնում է կիվիի և լորենու մեղրի խառնուրդը: Դրա համար անհրաժեշտ է կիվին պարառաքողով փրկել ու ավելացնել 1 թեյի գդալի չափով լորենու մեղր և ուտել երեկոյան՝ քնելուց առաջ: Այրվածքների կամ ցրտահարված մաշկի դեպքում՝ կարելի է կիվին փրկել, ավելացնել 1 թեյի գդալ գեյթոնի ձեթ և քսել մաշկի վրա սովորած հարվածին: Վերջն արագ կապաքնվի: Շատ օգտակար կոկտեյլ է սրացվում զազարով, կիվիով ու մաժունով: Հարիչով մանրացնել 3 զազարը, 1 կիվին, ապա ավելացնել 1 թեյի գդալ մեղր ու 1 բաժակ մաժուն: Այս վիտամինային կոկտեյլը հատկապես շատ լավ օգնում է օրգանիզմին՝ վերականգնելու վիրուսային հիվանդություններից հետո:

Եթե աչքերի շուրջը նկատվում էք այրուցներ, կօզնի կիվիի բարակ շերտով թրջոցը. պարզապես պետք է բարակ շերտերով կրտապել այն ու դնել աչքերի վրա, իհարկե, փակ վիճակում և թողնել 15-20 րոպե: Այնուհետև անհրաժեշտ է աչքերը լվանալ սառը ջրով ու կոպերին սնուցող քսուք քսել: Կիվիի յուղը մաշկի խնամքի շատ լավ միջոց է հանդիսանում՝ անկախ մաշկի տեսակից: Իհարկե, խորհուրդ չի տրվում այն օգտագործել առանձին. պետք է պարզապես դիմակների մեջ հավելումների տեսքով օգտագործել:

ՄԱՍՆԱԳԵՏԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ԽԱՂՈՂԻ ԱՅԳԻՆԵՐԻ ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Այգեթաղ կատարող խաղողագործական շրջաններում խնամքի աշխատանքները սկսվում են այգեթաղից: Այգեթաղ կատարելիս, անհրաժեշտ է վազի վրայից հողը զգուշությամբ հեռացնել այնպես, որ վազերի օրգանների հետ չփվող գործիքները չվնասեն թևերին, մատերին և աչքերին: Դրանից հետո, մակերեսային արմատները հեռացնելու համար, թափված հողը հավասարաչափ փռում են միջշարքային տարածություններում և վազերի բունը բացում 10-15 սմ խորությամբ:

Բազմամյա ուսունմասիրությունները ցույց են տվել, որ Արարատյան հարթավայրի այգիները կարելի է բացել մարտի առաջին տասնօրյակից, իսկ նախալեռնային գոտում՝ երկրորդ կամ երրորդ տասնօրյակից:

Այգեթաղն անհրաժեշտ է սկսել նախ՝ հարավային լանջերում, իսկ այնուհետև՝ հարթավայրերում և ցածրադիր մասերում հիմնադրված այգիներից: Սեղմ ժամկետներում պետք է վերջացնել այգեթաղի և շալերայի վերանորոգման աշխատանքները, որպեսզի վազերի էտն ու չոր կապն ավարտվեն մինչև աչքերի ուռչելը:

Վազերի էտը այգու մշակության շատ կարևոր և բարդ ագրոտեխնիկական միջոցառումներից է, որի հիմնական նպատակն է՝ կանոնավորել վազի տվյալ և հետագա տարիների բնական աճեցողությունը, պտղաբերությունը և բերքի որակը:

Էտի ժամանակ կազմվում են որոշակի քանակությամբ բերքի օղակներ: Բերքի օղակը կազմված է լինում մեկ փոխարինողից և մեկ կամ մի քանի բերքատու մատերից: Սովորաբար, բերքի օղակը կազմվում է նախորդ տարվա փոխարինողի վրա:

Վազերն էտելիս, պետք է հեռացնել խիստ ձգված, վնասված, թուլացած թևերը, ենթաթևերը: Դրանց փոխարեն, բնի մոտ գտնվող մատերից կան հոռամատերից կազմավորվում են շարքից դուրս եկող թևերին և այլ մատերին փոխարինողներ, իսկ անդալիսի միջոցով վերացվում է այգու նոսրությունը:

Էտը հաջող կատարելու, էտված վազերից բարձր բերք ստանալու համար կարևոր նշանակություն ունի կատարման ժամանակը, որը հիմնականում կախված է տվյալ շրջանի հողակլիմայական պայմաններից: Այգեթաղ չկատարող խաղողագործական շրջաններում, որտեղ ձմեռը մեղմ է, վազերը կարելի է էտել աշնանը՝ տեղաթափից 15-20 օր անց և, երբեմն էլ՝ ձմռանը: Ձմռան ընթացքում վազերը պետք է էտել, երբ ջերմաստիճանը 0-ից բարձր է: Ձմռանը միանյա մատերը մեկից երկու աչքով ավելի երկար պետք է էտել:

Վազի բեռնվածությունը՝ էտի ժամանակ դրա վրա թողնված աչքերի, իսկ շվատումից հետո՝ շվերի և ծաղկաբույլերի քանակն է: Վազի բեռնվածության չափը կախված է հողակլիմայական պայմաններից, մշակվող սորտերի կենսաբանական առանձնահատկություններից, կիրառվող ագրոտեխնիկական միջոցառումների բնույթից, պլանավորվող բերքից, վազերի կոնկրետ վիճակից: Արարատյան հարթավայրի և նրա նախալեռնային շրջաններ-

րի խաղողի այգիներում մեկ հեկտարի բեռնվածությունը պետք է կազմի 150-250 հազար, իսկ Յուրսիս-արևելյան գոտում՝ 80-160 հազար աչք:

Արարատյան հարթավայրի և նրա նախալեռնային գոտու շրջաններում, 2,5 x 1,5 մ խտությամբ տնկված շալերային այգիներում, Սսխալի, Արարատի, Շահումյանի, Երևանի դեղին և ման սորտերի վազերն էտելիս, թողնել 80-120, Ոսկեհատ, Գառան Դմակ, Գիլար, Անահիտ, Ռքածիթելի, Արեմի և ման սորտերի վրա՝ 60-100, Կախեթ, Նազելի, Յաղթանակ, Կարմրահյուս և ման սորտերի վրա՝ 40-60 աչք:

Յուրսիս-արևելյան շրջաններում 2.0 x 1.25 մ խտությամբ տնկված այգիների յուրաքանչյուր վազի վրա պետք է թողնել հետևյալ բեռնվածությունը՝ Ռքածիթելի, Կաբեռնե, Սափերավի, Ջրջրուկ, Կարմրահյուս սորտերինը՝

դեպքում՝ վազի բնի վրա, տարբեր ուղղությամբ դասավորված թևերի կամ ենթաթևերի վրա պետք է թողնել 2-4 մատ՝ յուրաքանչյուրն էտելով 4-7 աչքով: Նազելին, Կախեթը և մանատիպ աճեցողություն ունեցող սորտերը, անհրաժեշտ է էտել 4-5 աչքով, Ոսկեհատը՝ 5-6, իսկ Արարատի, Սսխալի, Կարմիր Կախանի, Երևանի դեղին, Վարդագույն Երևանի և այս կարգի մյուս սորտերը՝ 5-7 աչքով:

Բոլոր դեպքերում՝ ծայրամասում գտնվող կամ ուժեղ մատը պետք է էտել 1-2 աչքով ավելի երկար, քան՝ ներքևի մասում գտնվող կամ թույլ մատը:

Շալերայի վրա բարձրացված այգիներում էտը պետք է կատարել համեմատաբար երկար՝ բերքատու մատի և փոխարինողի սկզբունքով: Ու-

չձգել, քանի որ աճեցողության ընթացքում բազմամյա ճյուղավորումներն ու միանյա մատերը հաստանում են: Այդ պատճառով՝ կապը հարկավոր է կատարել միայն ութաձև և փոքր-ինչ ազատ: Թմբային այգիներում չոր և կանաչ կապ չեն կատարում, այլ վազերը նեցուկավորում են:

Չոր կապից հետո այգիների միջշարքային տարածությունները պետք է վարել 20-25սմ, իսկ միջվազայինը՝ փորել 18-20սմ խորությամբ:

Յանքային և օրգանական պարարտանյութերը հող են մտցվում 2-3 ակոսներով՝ 25-30 սմ խորությամբ: Ամեն տարի, հեկտարի հաշվով, պետք է տալ 100-120 կգ ազոտ, 110-120 կգ ֆոսֆոր և 80-100 կգ կալիում (ազոտը նյութի հաշվով): Օրգանական պարարտանյութերը պարարտացնելիս, հեկտարին պետք է տալ 30-40 տ կիսափտած գոմաղբ կամ 4-6 տոննա կիսափտած թռչնաղբ՝ երեք տարվա հաշվով:

Թմբային այգիներում, որտեղ հողի մշակությունը կատարվում է ձեռքով, այգեփորը պետք է կատարել 25-27 սմ խորությամբ: Թմբային այգիները պարարտացնելիս, անհրաժեշտ է զարնանը, վազից 50-60 սմ հեռավորության վրա, բացել 30-35 սմ խորությամբ 4-5 փոս, դրանց մեջ լցնել պարարտանյութերի խառնուրդը և հողով ծածկել: Չորի մշակումից և պարարտացումից հետո այգին խնամքով ջրել և ավարտել մինչև աչքերի ուռչելը:

Մայիս ամսին, ծաղկումից 15-20 օր առաջ, տրվում է առաջին սնուցումը, ազոտ՝ 30-35 կգ, ֆոսֆոր՝ 20-25 կգ, կալիում՝ 15-20 կգ (ազոտը նյութի հաշվով):

Ծաղկումից առաջ, երբ շվերն ունենում են 10-12սմ երկարություն և դրանց վրա նկատելի են ծաղկափթույններ, պետք է կատարել առաջին շվատումը:

Շալերային այգիներում, անկախ վազին տրված ձևավորման համակարգից, շվերն, աճմանը զուգընթաց, պետք է կապել լարերից: Առաջին կապը կատարում են ծաղկումից առաջ, երբ շվերն անցնում են երկրորդ հարկ լարից: Կանաչ շվերը պետք է կապել ութաձև, առանձին-առանձին, ուղղահայաց դիրքով՝ հավասարաչափ դասավորելով շալերային հարթության վրա:

40-50 աչք, Լալվարի, Բանանց, Բուղար, Կարդինալ սորտերի վազերի վրա՝ 55-65 աչք, իսկ Ալիգոտե, Պինո սև և ման թույլ աճեցողությամբ մյուս սորտերի վրա՝ 20-30 աչք:

Մեղրու շրջանի խիտ տնկված այգիներում (1,5 x 1,0 մ) Արևիկ և Արարատ սորտերի յուրաքանչյուր վազի վրա պետք է թողնել 3-4 մատ, էտելով 8-10 աչք երկարությամբ, այն հաշվով, որ բեռնվածությունը կազմի 30-40 աչք:

Էտի երկարությունը վազերի աճի և բերքատվության կարգավորման հիմնական ագրոմիջոցառումներից է:

Արտադրության մեջ կիրառվում են էտի երկարության հետևյալ ձևերը՝ կարճ էտ՝ երբ մատի վրա թողնում են 1-4 աչք, միջակ էտ՝ 7-10 աչք, երկար էտ՝ 12 և ավելի աչք:

Գոյություն ունի նաև խառը էտ, երբ վազի վրա թողնվող մատերի մի մասն էտվում է կարճ, մյուս մասը՝ միջակ, մնացածը՝ երկար: Յանքատաբար լայն կիրառում ունի խառը էտը: Կարճ էտ կիրառվում է զլխավորապես ֆիլոքսերայինացված մայրակների վազերի վրա: Բոլոր տիպի ձևավորումների ժամանակ փոխարինող մատերը ևս կարճ են էտվում (2-3 աչք):

Կարճ, միջակ և խառը էտը կիրառվում է թմբային այգիներում: Այդ

ծեղ աճեցողություն ունեցող սորտերի (Արարատի, Երևանի դեղին, Թավրիզենի, Սսխալի և այլն) բերքատու մատերը պետք է էտել 10-12 աչքով, իսկ թույլ աճեցողություն ունեցող սորտերինը (Նազելի, Կախեթ, Ալիգոտե)՝ 6-8 աչքով:

Լավ զարգացած վազերի բարձր բեռնվածությունն ապահովելու համար, յուրաքանչյուր բերքի օղակի վրա, մեկի փոխարեն, կարելի է թողնել երկու, իսկ առանձին դեպքերում նաև՝ երեք բերքատու մատ և մեկ փոխարինող:

Էտը և արքադի տեղափոխումն ավարտելուց հետո պետք է սկսել չոր կապը: Վազի թևերը, ենթաթևերը և բերքատու մատերը կապել առաջին և երկրորդ հարկ լարերից:

Անկախ ձևավորման համակարգից, շալերային այգիներում վազերի բերքատու մատերը լարերին կապել աղեղնաձև, երբեմն՝ հորիզոնական դիրքով: Չոր կապի լավագույն ժամկետը համարվում է հյութաշարժության սկզբից մինչև աչքերի ուռչելը: Չոր կապի ժամանակ թևերը, ենթաթևերը և բերքատու մատերն այնպես պետք է դասավորել, որ շալերային հարթության վրա հավասարաչափ տեղավորվեն և խտացումներ չլինեն: Կապն ուժեղ

ՆՈՐ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱ

ՆՈՐ ՏԻՊԻ ՊԱՐԱՐՏԱՆՅՈՒԹԵՐԻ ԿԱՐԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Վերջերս կրկին խոսեցին նոր պարարտանյութի մասին: Այս անգամ այն կոչվում է «Ալկազոթ փլաստ», «20 - 25 % փնտեսական արդյունավետություն է ապահովում» և դրա «մեկ սրվակը համարժեք է երեք պարկ պարարտանյութին», որն ինքնին լուրջ բնութագիր դժվար է համարել: Այնուամենայնիվ՝ բնութագրից կարելի է եզրակացնել, որ գործ ունենք ազոտ ֆիքսող բակտերիալ պարարտանյութի հետ, որի նմանակն արդեն մի քանի տարի է, ինչ մեզ մոտ հաջողությամբ օգտագործվում է «Ազոգեովի» պարարտանյութի ձևով: Դրանք երկուսն էլ ներկայացնում են էֆեկտիվ Միկրոօրգանիզմներ (էՄ) տեխնոլոգիան, որն առայժմ իր բնույթով մոնոբակտերիալ է՝ մեզ հայտնի բոլոր աղբյուրներից ձեռքբերված և փորձարկված: Մեր պրամադրության փակ եղած տեղեկատվությունն ու սեփական փորձը վկայում են, որ այդ տիպի պարարտանյութերը թույլ չեն տալիս ապահովել ավելի բարձր բերքի հավելում, քան 15 - 20 %:

Որպեսզի փնտեսենք «հեծանիվ հնարողների» ժամանակն, ասենք, որ նոր, արդյունավետ պարարտանյութ ստեղծելը պահանջում է երկար տարիների փորձաքննություն՝ հիմնված լուրջ գիտական բազիսի վրա: Այդ տիպի պարարտանյութերի բարելավումն անկախում է համակարգի շոշափելի բարդացում. սկզբում մի քանի տիպի բակտերիաների մասնակցությամբ (բացի ազոտ ֆիքսողներից, առաջին հերթին՝ դեստրոկտիվ բակտերիաների), որը կազմում է երկրորդ փուլը, հետագայում, արդեն երրորդ փուլում, դրանց միացվում են ակտինոմիցետները, հողային ջրիմուռները և ցածրակարգ սնկերը, որոնք ավարտին են հասցնում բակտերիաների կողմից իրականացրած գործընթացները՝ ուղիներ բացելով բերքի հավելումների մի քանի անգամ աճելուն: Հանրապետությունում այս գործընթացի երկրորդ փուլը, մի փոքր հեթազգոտական խմբի կողմից (Բիո-Միներալ ՍՊԸ), արդեն 7-8 տարի է, ինչ սկիզբ է առել, և լուրջ նախապայմաններ են ստեղծվել երրորդ փուլին անցնելու համար: Միաժամանակ ստեղծված պարարտանյութերը դաշտային փորձարկումներ են անցնում, ինչը հնարավորություն է տալիս անմիջապես գնահատական տալ արված աշխատանքին: Վերջին 3 տարիների ընթացքում կատարված դաշտային փորձարկումները վկայում են, որ դրված խնդիրը՝ ավելի բարձր բերքի հավելում ապահովող համակարգի նպատակային բարդացումը, հաջողված կարելի է համարել:

40 տարի առաջ ճապոնացի Տերո Հիգան՝ էՄ պարարտանյութերի գյուտի հեղինակը, հայտարարեց, որ ինքը գրել է բազմագործոն սիմբիոտիկ համակարգ ստեղծելու սկզբունքը: Սակայն, մինչ այժմ դա նրան գործնականում չի հաջողվել մի պարզաբանում, որը պարզ դարձավ «Բիո-Միներալ» ՍՊԸ պրոյեկտների արդյունքում. բազմագործոն համակարգ ստեղծելու համար նախ՝ անհրաժեշտ է ստեղծել համապատասխան կաղապար, որն էլ խմբին հաջողվեց՝ հապուկ ձևով մոդիֆիկացված ցեղիկի միջոցով, որի համար էլ պարարտանյութ գյուտի հեղինակի կողմից կոչվեց Միներալ-Միկրոօրգանիզմ (ՄՄ) տիպի պարարտանյութ: Եռամյա փորձարկումներից հետո այն հանվել է վաճառքի, որը Ռուսաստանի Դաշնությունում իրականացնում է «Բիո Բաք» ընկերությունը:

Համապատասխան գործընկեր հանրապետությունում չգտնելու պարզաբանում, «Բիո-Միներալ» ընկերությունն ինքն է մասնակցում իր արտադրանքն իրացնելուն (էլ.հասցե mbiobac@gmail.com, հեռ.+37455 522676, +7926 3422676), նախապես պարզել ստանալուց հետո պայմանագիր կնքելով: Մեկ հեկտարի համար անհրաժեշտ է 15 լիտր պարարտանյութ (մեկ լիտրի արժեքն է 4 ԱՄՆ դոլարի դրամային համարժեքը), որից՝ առաջին 5 լիտրը կամ ավելի պակաս գնում է սերմերի նախացանքային մշակմանը, իսկ երկրորդ և երրորդ հնգյակները՝ 300 լիտր ջրում լուծելուց հետո, օգտագործվում են մշակաբույսերը սնուցելու համար՝ ոռոգելու կամ արտաարմատային ցողման միջոցով: Առաջին տարում անհրաժեշտ կլինի հողը փխրեցնել և ստեղծել սնուցման ֆոն՝ հեկտարին 15-20 տոննա գոմաղբ կամ ծայրահեղ դեպքում՝ 250 կգ ամոնիակային սելիտրա տալով. հետագա տարիներին դրա անհրաժեշտությունը չի լինի, բացի այդ, գրեթե երկու անգամ կկրճատվի ջրի պահանջը (փուխր վիճակում պահպանվող հողն արմատամերձ շերտում օդից անընդհատ խոնավություն է կոնդենսացնում): 10 000 լիտր պարարտանյութի պարվերը, որ բավարար է 660 հեկտար մշակելու համար, ընկերությունը կորամադրի մեկ ամսվա ընթացքում:

Պարարտանյութում բակտերիաների արտադրված բարձր փոքր՝ 10⁸, որ նախադեպը չունի բակտերիալ պարարտանյութերի շուկայում, ապահովում է բերքի առնվազն 30%-ի հավելում. այդ մասին են վկայում երեք տարիների դաշտային փորձերը՝ կատարված շուրջ երեք տասնյակ բանջարաբուսանյութի մշակաբույսերի հետ, որոնցից շատերն ապահովել են նվազագույն հավելումի կրկնակին և եռակին: Բացի բերքի հավելումից, նկատվել են նաև որակական փոփոխություններ. 7-10 օրով կրճատվում է հասունացման ժամկետը, առնվազն այդքանով երկարում է բերքահավաքի շրջանը, ստացվում է առողջ, լավ պահպանվող բերք՝ համայն բարձր հարկանիշներով: Հողերը դառնում են բերրի:

ԱՐՏԱՅԱՆՈՒՄ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՉԻՐԸ ՉԵԽԻԱՅՈՒՄ

Արմավիրի մարզում արտադրվող գյուղմթերքներն այս տարի կարող են արտահանվել Չեխիայի Հանրապետություն: Նման հնարավորությունն իրագործվելու է ՀՀ Արմավիրի և Չեխիայի Հանրապետության Մորավիա - Սլեզկիա մարզերի միջև ստորագրված Բարեկամության և համագործակցության հուշագրի միջոցով: Հուշագիրը ստորագրվել է ՀՀ Նախագահի Չեխիա կատարած այցելության ժամանակ, որին մասնակցել է նաև Արմավիրի մարզպետը:

Ըստ մարզպետի, չեխ գործընկերները պարարտանյութերն են հայտնել ներկրելու մեծ քանակությամբ չեղել և մուրաբաներ, սակայն պայման է դրվել, որ ներկրվող պարաները համապատասխանեն չեխա-նիշներին: Չորացված մթերք արտադրողների ասոցիացիայի նախագահ Սանդոր Աբովյանի համար դա լավ լուր է, իհարկե, սակայն պարտադիր ապահովագրման պահանջը մտածողի է. մարզում չիրն արտադրվում է փոքր ձեռնարկությունների կողմից, առանց պարզաճ գրանցումների կիրառման:

Արմավիրի առևտրաարդյունաբերական

պալատի նախագահ Անդրանիկ Սարգսյանի կարծիքով, եթե նույնիսկ արտադրողը, բազմաթիվ ջանքերի գնով, ձեռք բերի արտահանման համար համապատասխան չեխա-նիշը, միևնույն է, խնդիրները դրանով չեն սահմանափակվում: Որակի ելրոպական չեխա-նիշի ապահովումը մարզի արտադրողներից շատ ջանքեր կպահանջի: Այլակարծություններն ուսումնասիրելու, ռիսկերը գնահատելու նպատակով Արմավիրի մարզպետը հանձնարարեց ստեղծել աշխատանքային խումբ, որի եզրակացության առկայության դեպքում, հնարավոր կլինի անցնել հաջորդ քայլերին:

Սահականուշ Արոյան
Արմավիրի ԳԱՄԿ

ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ

ԻՐԱՏԵՍԱԿԱՆ ԵՆ ԲՈՒՈՐ ԾՐԱԳԻՐԸ

Բերդավանը Նոյեմբերյանի տարածաշրջանի լավագույն համայնքներից է: Համայնք, որտեղ գյուղի առաջընթացը բավականին շոշափելի է, կատարված աշխատանքներն՝ արդյունավետ, գյուղացու հուզուց բխող:

Մի քանի տարիների ընթացքում կատարվող աշխատանքների թիվն ընդլայնվել է: Փոխվել է դարոցի տանիքը, վերանորոգվել գյուղապետարանի շենքը, գերեզմանատանը՝ ռուսաստանաբնակ համագյուղացիների աջակցությամբ, կառուցվել է հուշաղբյուր, տեղադրվել խաչքար, վերանորոգվել են երաժշտական դպրոցի մուտքն ու միջանցքները:

Համայնքում կարևորվում է երիտասարդ այգիների հիմնումը: «Մուռն» աշխատանքի դիմաց՝ ծրագրով հիմնվել է 2 հա մերձարևադարձային պրոդուկտ-սակների այգի: Բերդավանում աշխատանքներն հիմնականում բարեգործությունների հաշվին են կատարվում: Շուրջ 1000 մ ջրագիծ է փոխվել, վերանորոգվել բուժամբուլկատորիայի մուտքն ու միջանցքը:

Արդեն 5-6 տարիների ընթացքում բարեկարգվել է համայնքի կենտրոնը, դարձել աչք շոյող: Զբոսայգում տեղադրվել են մանկական արտակցիոն խաղեր, վերականգնվել է գերեզմանատան պարի 70 մ հարվածը:

Համայնքի ղեկավարի մշտական ուշադրության կենտրոնում են կրթության և մշակույթի ոլորտները. փոխվել են մանկապարտեզի և մշակույթի տան տանիքները:

Այս համայնքում աղբահանությունը ևս գրել է իր լուծումը՝ անվճար է և հստակ ժամանակացույցով: Վերականգնվել է նաև կոյուղու 60 մետրանոց հարվածը: Գեղագիտական կենտրոնում բացվել է տարեցների ժամանցի սենյակ, որտեղ, ջեռուցվող, հարմարավետ պայմաններում մեծահասակները հիանալի ժամանակ են անցկացնում: Համայնքը, «Շեն» բարեգործական հասարակական կազմակերպության հետ համատեղ, վերանորոգել է ղեղձի այգիների 2 կմ հարվածի և Ռ-2 կոչվող ոռոգման ջրագծերը, կառուցել 3 կմ լուսավորության ցանց:

Նրա ուշադրությունից չեն վրիպում նաև 35 թռչակառուները, որոնք, միջազգային կազմակերպությունների միջոցով, ամենամայա օգնություններ են փրամադրվում:

Համայնքում կառուցվել է նաև 13 կմ խմելու ջրագիծ՝ լուծելով գյուղի բնակչության 90% -ի խմելու ջրի պահանջը: Գյուղում գործում է պարի խումբ, որտեղ այդ արվեստի գաղտնիքներին է ծանոթանում 60 երեխա: Գործող ֆուլբուլային 2 թիմը՝ «Բերդ-96» և «Թխածոր-99»-ը մասնակցում են ՀՖՖ մանկապարտեզական առաջնություններին:

Գյուղում ստեղծվել է նաև «Բերդական» սպառողական-գյուղատնտեսական կոոպերատիվը՝ բաղկացած 49 անդամից: Կոոպերատիվի կազմավորման աջակցել են նաև Տավուշի ԳԱՄԿ-ը և «Շեն» հասարակական կազմակերպությունը:

Համայնքի ղեկավար Արարատ Գաբրիելյանի համակարգված աշխատանքի արդյունքում ձեռք է բերվել MTZ -82.1 մակնիշի տրակտոր, որը ծառայում է համայնքի բնակչությանը, կատարում է աղբահանություն:

Կոոպերատիվը ձեռք է բերել T-54 խաղողի միջառային մշակույթի տրակտոր՝ սրսկիչով և խոտինձիչով:

Տարածքում կառուցվել է նաև գյուղմթերքների վաճառքի շուկա: Գյուղում պարբերաբար կատարվում են խնամապահման, սելավապարտերի մաքրման աշխատանքներ: Բավականին գույք է փրամադրվել ենթակա հիմնարկներին: Համագյուղացիներ Ա. Թանդիլյանի և Ա. Ռևազյանի աջակցությամբ, համայնքի կենտրոնում կանգառ է տեղադրվել:

Այժմ բնակչություններ են տարվում համայնքի բուժամբուլկատորիայի հիմնանորոգման, ճանապարհների ասֆալտապատման, 4 փողոցի ջրագծերի վերականգնման ուղղությամբ:

Կ. Բարսեղյան
Տավուշի մարզ

ՄՆՈՒՆՈՒՑ ԵՎ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՃԻՇՏ ՄՆՆԴԱԿԱՐԳ

Մեզանից յուրաքանչյուրը կյանքում երբեմն ինքն իրեն հարց է տալիս, թե ինչ է ուրում և որքան: Բոլորին է հայտնի ինքնազգացողության վրա առողջ սննդի ու ճիշտ կենսակերպի ունեցած ազդեցության մասին: Սակայն տեղեկացված լինելը չի խանգարում նաև սխալներ անել: Ինչո՞րն այն է, որ թե փանը, թե աշխատավայրում գործի պակաս չի զգացվում, և արդյունքում ճիշտ սնվելու մասին մտածելու ժամանակ գրեթե չի մնում: Այս պարագայում մարդ շարանգամ ստիպված է լինում սնվել հարազ պարրաստվող սնունդ: առաջարկող կե-

և ֆիզիոլոգական սթրեսների: Այսպես կոչված՝ Տկայծակնային՝ սննդակարգերը, որոնք, ասենք, 3 օրում 3 կգ քաշի նվազեցում են երաշխավորում, ոչ թե ճարպերն են այրում, այլ օրգանիզմից հեռացնում են ջուրն ու մկանային հյուսվածքների սպիտակուցները: Արդյունքում՝ օրգանիզմը զրկվում է էներգիայի պաշարներից, և թուլանում է իմունային համակարգը: Մարդու օրգանիզմը պարզապես անկարող է մեկ օրվա ընթացքում 1 կգ ճարպ կորցնել: Մեկ ամսում, օրգանիզմն առանց ինքն իրեն վնասելու, կարող է կորցնել առավելա-

տրում, գնել պարահական սննդամթերք և այլն: Եթե վար սննդին էլ հավելենք մշտական հոգնածությունն, ապա պարզ կդառնա այն պարարտ միջավայր, որը նպաստում է իմունային համակարգի թուլացմանը, էլ չենք խոսում այնպիսի գերխնդրի մասին, ինչպիսին՝ գիրացումն է:

Մահացությունների մոտ 80%-ը պայմանավորված է մարդու կենսակերպից բխող տարբեր գործոններով և, առաջին հերթին, սննդով: Օրգանիզմում ճարպային շերտերի նվազեցումն իջեցնում է շատ հիվանդությունների զարգացման հավանականությունը: Դրան նպաստելու համար մշակված են տարբեր տեսակի սննդակարգեր: Սակայն խնդիրն այն է, որ ոչ մի սննդակարգ կայուն արդյունք չի ապահովում, հարկավոր է վերանայել ողջ կենսակերպը, հատկապես դինամիկան և սննդակարգը: Մասնագետները պնդում են, որ սննդակարգի կտրուկ և կարճաժամկետ փոփոխությունը վտանգավոր է, սննդի յուրաքանչյուր սահմանափակում օրգանիզմին հանգեցնում է հոգեբանական

գույնը 2-4կգ քաշ: Շատ սննդակարգեր, իրենց միապաղաղությամբ, ազդում են մարդու տրամադրության վրա՝ առաջացնելով գրգռվածություն, ծուլություն և ընկճվածություն: Սա վկայում է օրգանիզմում ածխաջրերի և վիտամինների պակասի մասին, որոնք պատասխանատու են ճիշտ նյութափոխանակության, նաև լավ տրամադրություն ապահովող էնդորֆինների առաջացման համար:

Նախաճաշ և սննդի առողջ հավասարակշռում

Աշխատանքային օրը սկսվում է նախաճաշով: Ով անտեսում է այս հանգամանքը, սխալվում է: Ֆրանսիացի սննդաբանների կարծիքով՝ նախաճաշը պետք է ճիշտ հաշվարկված լինի և ապահովի օրգանիզմի կալորիականության օրական օրական պահանջի առնվազն 25 %-ը: Մինչդեռ շատերն իրենց առավոտը սկսում են մեկ բաժակ հանքաքի ջրով, որից հետո «առուցանում» սուրճի օգնությամբ: Նույնիսկ ֆրանսիացիներն այն կարծիքի են, որ ոտքի վրա հապճեպ նախաճաշելը վնասակար

է և ստամոքսին, և տրամադրությանը, և անգամ արտաքին տեսքին: Իսկ բոլորին անհանգստացնող իդեալական քաշի գլխավոր գրավականը՝ ճիշտ հավասարակշռված սնունդն ու առողջ պարեակերպն է: Ճիշտ սնվելու հիմնական սկզբունքներն են.

1. Ուտել փոքր քանակությամբ, բայց հաճախ (օրական 5-6 անգամ): Կա նաև այլ տեսակետ. ստամոքսին հանգիստ տալու համար օրը պետք է սնվել 3 անգամ: Հավանաբար, պետք է փորձել 2 տարբերակներն էլ և ընտրել այն, որն ավելի հարմար է օրգանիզմին: Բոլոր դեպքերում վերջին սննդի ընդունումը պետք չէ շատ ուշացնել, մինչև ժամը 18:00:
2. Ուտել դանդաղ՝ ծամելով յուրաքանչյուր պատառը, /առնվազն 30, իսկ ավելի լավ է՝ 50 անգամ/:
3. Սնունդը հնարավորինս հագեցնել վիտամիններով և միկրոտարրերով:
4. Օգտագործել գազար, լոռամիրգ ու հազար, որոնք մեծ քանակությամբ յոդ են պարունակում և կանխարգելում ճարպակալումը: Ընդհանրապես՝ բանջարեղենը, միրգը, հատապտուղները պետք է կազմեն օրվա սննդի առնվազն 50 տոկոսը:
5. Խուսափել քաղցրից, քանի որ վերջինս ախորժակ է բացում և նպաստում գիրանալուն:
6. Ուտել միայն թարմ պատրաստված կերակուր. կրկնակի անգամ տաքացրածն իր մեջ միայն կալորիականություն է պարունակում:
7. Հնարավորության դեպքում նախապատվությունը տալ հում սննդամթերքին, սահմանափակել եփած և տապակած կերակուրները:

Սեփական ինքնազգացողությունը բարելավելու համար ամենալավ պարտադիր չէ դառնալ Տսննդաբանության՝ գերին, հաշվել կալորիաները կամ օր-

գանիզմը մատնել սովի: Խորհուրդ է տրվում սնունդը հարստացնել հետևյալ տեսականիով.

Կանաչ թեյ. այն պարունակում է մեծ քանակությամբ սննդանյութ, որը երկարակեցության, սթափ բանականության և լավ հիշողության առավանջան է:

Ընկույզ. մեկ ընկույզը պարունակում է 50 անգամ ավելի շատ վիտամին C, քան բոլորին հայտնի կիտրոնը: Ընկույզը պարունակում է նաև մեծ քանակությամբ լեցիտին, որը խթանում է ուղեղի աշխատանքը: Սննդի մեջ ընկույզի օգտագործումը կանխում է գերհոգնածությունը: Ընկույզն օրգանիզմը դարձնում է ավելի ցրտադիմացկուն, կանխարգելում է սուր շնչառական հիվանդությունների առաջացումը:

Հյութեր. բոլորին հայտնի է, թե որքան օգտակար են թարմ մրգերի, բանջարեղենի և հատապտուղների հյութերը: Աշխատանքային օրվա ընթացքում նրանք ևս կօգնեն պահպանել առուցությունն ու իմունային համակարգը:

Բրոկկոլի. ձերբաբանները գտնում են, որ վերջինիս բաղադրության մեջ, կան արժեքավոր նյութեր, որոնք կանխարգելում են վաղաժամ ծերացումը: Ընդհանրապես կաղամբ պետք է շատ օգտագործել:

Ձիթապտուղ. սննդաբանները պարզել են, որ ձիթապտուղի և դրա յուղի ամենօրյա օգտագործումը սննդի մեջ առնվազն 10 տարով երկարացնում է կյանքի տևողությունը, կանխում մաշկի վաղաժամ ծերացումը և աղետամոռասային հիվանդությունների առաջացումը: Ձիթապտուղի մեջ պարունակվող E վիտամինը բարելավում է սրտանոթային համակարգի աշխատանքը:

Հիշե՛ք՝ իդեալական է այն սննդակարգը, որի դեպքում դուք ձեզ առավել հարմարավետ եք զգում:

ԸՆԹԵՐՑՈՂ ԸՆԹԵՐՑՈՂ,
ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՈՒՄԵՏԱԿԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԸ ԿԱՐՈՂ Է ՏՐԱՄԱԴՐԵԼ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ՝
ԱԳՐԱՐԱՅԻՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՁԵՁ ԸՈՒՁՈՂ ԸԱՐՑԵՐԻ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ:

Հարցերը կարող եք ուղարկել [E-mail: asrc@cln.am](mailto:asrc@cln.am)
 էլեկտրոնային հասցեին:

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է
«ԱԳՐՈՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ» թերթի և «ԱԳՐՈՂՎԻՏՈՒԹՅՈՒՆ» ամսագրի
2014թ. բաժանորդագրությունը

«Ագրոլյուսն» թերթ

1 ամսվա գինը՝ **3950 դրամ**
 6 ամսվա գինը՝ **1980 դրամ**
 1 համաթիվը՝ **120 դրամ**

«Ագրոգիտություն» ամսագիր

1 ամսվա գինը՝ **8100 դրամ**
 6 ամսվա գինը՝ **4050 դրամ**
 1 համաթիվը՝ **1350 դրամ**

Ընձանորդագրությունն իրականացնում են՝
Գյուղատնտեսության տեղակայվածության կենտրոնը և մարզային կենտրոնները,
«Նարիտա», «Նայման», «Գրեկ-Արցախ» կազմակերպությունները: